

İlköğretim 6. 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıklarının Sosyo-ekonomik Düzeylerine Göre İncelenmesi

Ayfer ŞAHİN

Özet – Araştırma ilköğretim 6. 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini; 688 alt, 290 orta ve 345 üst sosyo-ekonomik düzeyden; 457 altıncı sınıf, 463 yedinci sınıf ve 403 sekizinci sınıf olmak üzere toplam 1323 öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilerin 623’ü kız, 700’ü erkektir. İki bölümde toplam 24 sorudan oluşan bir anket formu ile elde edilen veriler SPSS programına girilmiştir. Verilerin analizinde yüzde ve frekans dağılım tabloları yapılmış, frekans dağılımları ki-kare testi ile 0,05 anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. Araştırma sonucunda ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin boş zamanlarında en çok kitap okumaktan hoşlandıkları; büyük bir çoğunluğunun evlerinde kendilerine ait bir kitaplıklarının olduğu; en çok roman türü kitapları okumaktan hoşlandıkları; harçlıklarıyla en çok kitap satın aldıkları kitap okumalarına en çok derslerinin yoğunluğu ile sınavlara hazırlanmalarının engel olduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca öğrencilerin okuma alışkanlıkları ile sosyo-ekonomik düzeyleri arasında yüksek düzeyde bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Okuma, alışkanlık, okuma alışkanlığı, okur-yazar olma.

Abstract – *A Study on Primary Education 6th 7th and 8th Grade Students Reading Habits according to Their Socio-economic Status* – This study aimed to find out the reading habit of 6. 7. and 8. grade students in primary education. The sample of the study was occurred of 688 sub, 290 medium and 345 high socio-economic status; from the total of 1323 students, 457 were sixth grade, 463 were seventh grade and 403 were eighth grade students. 623 students were girls and 700 students were boys. The datum gathered by a 24 questions survey from composed of two parts were transferred into SPSS programme. Percentage and frequency distribution tables were used for datum analyze, frequency distributions were tested by chi-square test in the 0,05 meaningfulness level. At the end of this study, it has been found out that 6, 7 and 8. grade students mostly like reading in their spare time, most of them have bookcases of their own at home, they mostly like reading novels, they mostly buy books with their pocket money, they read books regularly every day, they mostly buy books for their friends as presents, they like getting books on certain days; why they read is because they believe in the favour of reading books, it has been found out that studying for the lessons and examinations prevent them from reading. Besides, it has been found out that there is a remarkable relation between their reading habit and socio-economic status.

Key words: Reading, habit, reading habit, literate.

Ayfer Şahin, Yrd. Doç. Dr., Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Öğretim Üyesi, <ayfersahin1@gmail.com>.

Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 5, Sayı 2, Aralık 2009, ss. 215-232.

Mersin University Journal of the Faculty of Education, Vol. 5, Issue 2, December 2009, pp. 215-232.

Giriş

Okuma, insanların kendi aralarında önceden belirledikleri özel sembollerin duyu organları yoluyla algılanıp beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi işlemidir (Yalçın, 2002, s. 47). Diğer bir deyişle, okuma; yazılı sembolleri görme, algılama, anlamını kavrama ve seslendirme işidir. Okumanın bu unsurlarından en önemlisi anlamının oluşmasıdır.

Okuma, okuyucu ve yazar arasında uygun bir ortamda gerçekleşen görüş alışverişidir (Akyol, 2007, s. 15). Okuma sadece yazının anlamlandırılması ya da seslendirilmesi değil, okuyan ile yazan arasında kurulan bir köprü; insanlıkla ilgili tüm değerlerin korunması ve geliştirilmesi konusunda temel ve yaşamsal bir süreçtir (Keleş, 2006, s. 3) Okuyucu okuduğu metinden anladıkları ile ön bilgilerini sentezleyerek bilgileri yapılandırmaktadır.

Okuma bir öğrenme biçimidir. Bilgiye ulaşmada en gerçek ve en kestirme yoldur. Yalçın'a (2004) göre, özellikle çocuklar ve gençler arasında okuma sevgisinin zayıflaması; toplumun geleceği, ülkenin kültür, bilim, sanat dünyasında sorunlara neden olabilecektir. Yapılan araştırmalara göre, ana babaların dörtte biri çocuklarının okuma alışkanlığını geliştirmek, kitap okumaya teşvik etmek için çaba göstermektedir (Gönen, Öncü ve Işıtan, 2004, s. 9).

Eğitim ve öğretim ortamlarında okuma; yeni bilgi öğrenme, çeşitli yorum ve açıklamaları anlayıp yorumlayabilme için çok önemli bir araçtır (Grabe ve Stoller, 2001). Okuma eğitiminin amacı okuyan, okuduklarını anlayan, yorumlayıp sorgulayabilen, düşüncelerini uygun bir dille aktarabilen okur-yazar bireyler yetiştirmektir. Okur-yazarlık, toplumun anlamlandırıldığı iletişimsel simgeleri etkili bir biçimde kullanabilme yeterliliğini kazanmaktır (Kellner, 2001)

Okumanın kazandırılması sürecinde en kalıcı ve önemli etken okumanın bir alışkanlık haline dönüştürülmesidir. Okuma alışkanlığı, okumayı kişinin bir ihtiyaç olarak algılaması ve okuma eylemini, hayatının her evresinde sürekli ve düzenli bir şekilde devam ettirmesidir.

Okuma alışkanlığı, kişilerin okumayı öğrendikten sonra bu eylemi zevkle yapmalarını sağlamak için kazanmaları gereken önemli bir beceridir. Gürcan'a (1999, s. 37) göre okuma alışkanlığı, çocuğun temel okuma becerisini izleyen bir süreç olarak, bireyin okuma eylemine şartlandırılması ve güdülenmesine bağlı olarak bu eylemin alışkanlığa dönüştürülmesidir. Kısaca, okuma alışkanlığı, okuma becerisini hayatı boyunca sürekli ve düzenli kullanan ve bunu amaçlarına ulaşmada bir araç olarak gören kişilerin okuma eylemidir (Keleş, 2006, s. 17).

Okuma alışkanlığını kazanmanın en temel ögesi okumayı sevmektir. Bu nedenle okuma alışkanlığının kazandırılması sürecinde öğretmenlere düşen en temel görev çocukları bıktırmadan okumayı sevdirmek olmalıdır.

Okumanın alışkanlık hâline gelmesinde rol oynayan birçok etken bulunmaktadır. Bunlar arasında en başta çocuğun ailesi, sonra içinde yaşadığı toplum, okulu ve öğretmeni bulunmaktadır (Gürcan, 1999).

Okuma alışkanlığının kazanılmasında üç dönem: çocukluk, gençlik ve yetişkinlik; üç toplumsal kurum: aile, okul ve çevre ve üç birey türü: ebeveyn, öğretmen ve arkadaş söz konusu olmaktadır. Dönemler içinde özellikle çocukluğun, bu alışkanlığı kazanmadaki önemi pek çok uzman tarafından vurgulanmaktadır (Keleş, 2006, s. 26).

Okuma, bireysel anlamda gelişmiş bir kişiliğin, toplumsal anlamda da verimli bir ekonomi, demokratik bir yaşam ve sağlıklı bir toplumun en önemli şartlarından biridir (Devrimci, 1993, s. 5). Okumanın bu öneminin farkında olan ülkelerde, günlük ihtiyaçlar listesinde kitap okuma 18. sıradayken ülkemizde, 2003 yılında Kültür Bakanlığına sunulan bir rapora göre, 235. sıradadır (Şirin ve Soylu, 2003, s. 18). Ülkelerin okur-yazar olma düzeyleri ile gelişmişlik düzeyleri arasında çok önemli paralellikler olduğu aşikârdır. Bu nedenle söz konusu rapor, ülkemizin gelişmekte olma (az gelişmiş) durumunun önemli sebeplerinden birisinin az okuma (ve dolayısıyla bilgiye ulaşamama ve bilim üretememe) olduğunu ortaya koyması bakımından önemli görülmektedir.

Okuma alışkanlığı, öğrencilerin temelde okul sıralarında iken kazanmaları gereken bir beceridir. Öğrenciler okul çağında iken bu beceriyi edinmemişler ise, yetişkinlik döneminde edinmeleri çok güç olmaktadır.

Amaç ve Önem

Bu araştırma da ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıfa giden öğrencilerin okuma alışkanlıkları düzeylerinin incelenip var olan durumun ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda getirilecek önerilerin, okuma alışkanlığının kazanılmasında en önemli evre olan ilköğretim düzeyindeki öğrencilere, öğretmenlere, kitap yazarlarına ve yayınevlerine yol göstermesi bakımından önemli görülmektedir. Ayrıca çalışmanın okuma alışkanlığının kazandırılmasına ve geliştirilmesine vesile olacağı ve bu konularda yapılacak yeni çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Problem Cümlesi

İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarının düzeyi nasıldır ve bu düzey öğrencilerin sosyo-ekonomik yaşantılarına göre farklılık göstermekte midir?

Yöntem

İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarını ölçmeyi amaçlayan bu çalışmada, var olan durumun kendi koşulları içerisinde ortaya konulması amaçlandığından tarama (betimleme) modeli kullanılmıştır.

Evren

Araştırmanın evrenini Kırşehir il merkezinde bulunan ilköğretim okullarının 6, 7 ve 8. sınıflarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

Örnekleme

Araştırmanın örneklemini 2008–2009 öğretim yılında Kırşehir il merkezinde bulunan 13 okulun 6., 7. ve 8. sınıflarında okuyan 1323 öğrenci oluşturmuştur. Seçilen örneklem evrenin yaklaşık % 20,73'ünü oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin okullara göre dağılımı aşağıdaki gibidir:

Tablo 1: Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Okullara Göre Dağılımı

<i>Okul Adı</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
Türkmani İlköğretim Okulu	154	12,0
Cacabey İlköğretim Okulu	186	14,1
Cumhuriyet İlköğretim Okulu	230	17,4
23 Nisan İlköğretim Okulu	76	5,7
Gülşehri İlköğretim Okulu	72	5,4
Atatürk İlköğretim Okulu	148	11,2
Özel Kırşehir İlköğretim Okulu	61	4,6
Hürriyet İlköğretim Okulu	76	5,1
Melikgazi İlköğretim Okulu	56	4,2
Muharrem Sayan İlköğretim Okulu	60	4,5
Zernişan Vakkas İlköğretim Okulu	68	5,1
24 Aralık İlköğretim Okulu	72	5,4
75. Yıl Borsa İlköğretim Okulu	68	5,1
Toplam	1323	100,0

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve Uygulanması

İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarını belirlemeye yönelik veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen bir anketle elde edilmiştir.

Geliştirilen anket iki bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünde öğrencilerin kişisel bilgilerini ölçen 12 soru, ikinci bölümünde ise okuma alışkanlıklarını ölçen 10 çoktan seçmeli soru bulunmaktadır.

Veri toplama süreci öncesinde uzman görüşü alınarak hazırlanan anket formu evrendeki 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinden 75 öğrenciye uygulanmıştır. Biçim ve içerik yönünden anlaşılmayan sorular yeniden düzenlenmiştir. Anket sorularının güvenilirliği için yapılan değerlendirme sonucunda anketin *Cronbach alpha* katsayısı 0,86 olarak

hesaplanmıştır. Son şekli verilen anket, örneklem olarak seçilen 14 okulda eğitim gören 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin tamamına, ders saatleri içerisinde araştırmacının denetiminde uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma için geliştirilen anketler uygulanıp toplandıktan sonra, geçerli olan 1323 anket formundaki veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde SPSS paket programından yararlanılmıştır. Elde edilen verileri betimlemek için ise yüzde (%) ve frekans (f) teknikleri kullanılmış, frekans dağılımları ki-kare testi ile 0,05 anlamlılık düzeyinde test edilmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Coşkun'a (2003, s. 114) göre, bir insanın sosyo-ekonomik düzeyini belirlemede göz önünde bulundurulacak en önemli faktörlerden birisi gelir düzeyidir. Hatta bir kişinin sosyo-ekonomik düzeyini belirlemede birçok kez sadece gelir düzeyine bakıldığı da görülmektedir. Çünkü gelir düzeyi kişinin eğitim düzeyi, mesleği, sosyal çevresi gibi birçok sosyo-ekonomik göstergelerle yakından ilgilidir. Bu araştırmada da sosyo-ekonomik düzeyler belirlenirken öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleri dikkate alınmıştır. Bu bağlamda 0–1000 TL alt; 1001–2000 TL orta ve 2000 TL ve üzeri üst sosyo-ekonomik düzey olarak değerlendirilmiştir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin sınıf ve sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımlarını gösteren tablo aşağıda sunulmuştur:

Tablo 2: Örneklem Gurubundaki Öğrencilerin Sınıf ve Sosyo-ekonomik Düzeye Göre Dağılımları

<i>Sınıflar</i>	<i>Sosyo-ekonomik düzey</i>						<i>Toplam</i>	
	<i>Alt</i>		<i>Orta</i>		<i>Üst</i>		<i>N</i>	<i>%</i>
	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>		
6. Sınıf	254	36,9	119	41,0	84	24,3	457	34,5
7. Sınıf	215	31,3	100	34,5	148	42,9	463	35,0
8. Sınıf	219	31,8	71	24,5	113	32,8	403	30,5
Toplam	688	100,0	290	100,0	345	100,0	1323	100,0

Çalışmaya katılan öğrencilerin 688'i alt, 290'ı orta ve 345'i üst sosyo-ekonomik düzeyden olup, 457'si 6. sınıf, 463'ü 7. sınıf ve 403'ü de 8. sınıf öğrencileridir.

Tablo 3: Örneklem Grubunu Oluşturan Öğrencilerin Cinsiyet ve Sosyo-ekonomik Düzeye Göre Dağılımları

Cinsiyet	Sosyo-ekonomik düzey						Toplam	
	Alt		Orta		Üst		N	%
	N	%	N	%	N	%		
Kız	322	46,8	152	52,4	149	43,2	623	47,1
Erkek	366	53,2	138	47,6	196	56,8	700	52,9
Toplam	688	100,0	290	100,0	345	100,0	1323	100,0

Tablo 3 incelendiğinde çalışmaya katılan 1323 öğrencinin 623'ünün kız ve 700'ünün erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeylerinin Sosyo-ekonomik Düzeye Göre Dağılımları ve Ki-Kare Testi Sonuçları

Annenin eğitim düzeyi	Sosyo-ekonomik düzey						Toplam	
	Alt		Orta		Üst		N	%
	N	%	N	%	N	%		
Okur-yazar değil	62	92,5	5	7,5	0	0,0	67	100,0
İlkokul	438	81,7	73	13,6	25	4,7	536	100,0
Ortaokul	120	63,2	66	34,7	4	2,1	190	100,0
Lise ve dengi okul	42	16,2	108	41,7	109	42,1	259	100,0
Üniversite	26	9,6	38	14,0	207	76,4	271	100,0
Toplam	688	52,0	290	21,9	345	26,1	1323	100,0

$\chi^2 = 807,67$; Sd = 8; p = 0,000.

Çalışmaya katılan öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri ile annelerinin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($\chi^2(8) = 807,67$; p<0,05). Üst sosyo-ekonomik düzeye sahip annelerin % 76,4'ü üniversite mezunu iken, alt sosyo-ekonomik düzeye sahip annelerin % 9,6'sı üniversite mezunudur. Okur-yazar olmayan annelerin % 92,5'i alt sosyo ekonomik düzeyden iken, üst sosyo-ekonomik düzeyde okur-yazar olmayan anne yoktur.

Babaların eğitim düzeyleri ile sosyo-ekonomik düzey arasında anlamlı bir ilişki vardır ($\chi^2(8) = 675,42$; p<0,05). Okur-yazar olmayan babaların tamamı alt sosyo-ekonomik düzeydedirler. Üniversite mezunu babaların sadece % 6,1'i alt sosyo-ekonomik düzeyden iken % 27'si orta ve % 66,9'u üst sosyo-ekonomik düzeydendirler.

Tablo 5: Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeylerinin Sosyo-ekonomik Düzeye Göre Dağılımları ve Ki-Kare Testi Sonuçları

Babanın eğitim düzeyi	Sosyo-ekonomik düzey						Toplam	
	Alt		Orta		Üst		N	%
	N	%	N	%	N	%		
Okur-yazar değil	24	100,0	0	0,0	0	0,0	24	100,0
İlkokul	343	87,7	41	10,5	7	1,8	391	100,0
Ortaokul	191	76,4	37	14,8	22	8,8	250	100,0
Lise ve dengi okul	112	30,7	133	36,4	120	32,9	365	100,0
Üniversite	18	6,1	79	27,0	196	66,9	293	100,0
Toplam	688	52,0	290	21,9	345	26,1	1323	100,0

$\chi^2 = 675,42$; Sd = 8; p = 0,000.

Tablo 6: Örneklem Grubunu Oluşturan Öğrencilerin Okul Öncesi Eğitim Alma Durumlarının Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Dağılımları ve Ki-Kare Testi Sonuçları

Okul öncesi eğitim	Sosyo-ekonomik düzey						Toplam	
	Alt		Orta		Üst		N	%
	N	%	N	%	N	%		
Evet	144	20,9	164	56,6	315	91,3	623	47,1
Hayır	544	79,1	126	43,4	30	8,7	700	52,9
Toplam	688	100,0	290	100,0	345	100,0	1323	100,0

$\chi^2 = 70,08$; Sd = 2; p = 0,000

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin okul öncesi eğitim alma durumlarının sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları incelendiğinde üst sosyo-ekonomik düzeyde yer alan öğrencilerin % 91,3'ü, orta düzeydekilerin % 56,6'sı ve alt düzeydekilerin % 20,9'u okul öncesi eğitim almışlardır. Ki-kare analizine göre frekans dağılımlarının üst sosyo-ekonomik düzey lehine farklılaştığı görülmektedir ($\chi^2 (2) = 470,08$; p<0,05).

Çalışmaya katılan öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıkları ile sosyo-ekonomik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($\chi^2(8) = 127,87$; p<0,05). Tablo incelendiğinde öğrencilerin boş vakitlerini değerlendirmek için toplamda en çok kitap okumayı tercih ettikleri görülmektedir (% 41,2). Alt sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin % 45,6'sı, orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin % 47,9'u ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin % 26,7'si boş

vakitlerinde kitap okumayı tercih etmektedirler. Boş vakitlerinde bilgisayarda gezinti yapmayı ve oynamayı tercih eden öğrencilerin ise 10,9'u alt, 10,7'si orta sosyo-ekonomik düzeyden iken bu oran üst sosyo-ekonomik düzeyde % 35,1'e yükselmektedir.

Tablo 7: Öğrencilerin Boş Vakitlerini Değerlendirme Alışkanlıklarının Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Dağılımları ve Ki-Kare Testi Sonuçları

Boş zamanları değerlendirme alışkanlıkları	Sosyo-ekonomik düzey						Toplam	
	Alt		Orta		Üst		N	%
	N	%	N	%	N	%		
Televizyon seyrederek	123	17,9	60	20,7	51	14,8	234	17,7
Oyun oynayarak	62	9,0	23	7,9	13	3,8	98	7,4
Kitap okuyarak	314	45,6	139	47,9	92	26,7	545	41,2
Bilgisayarda gezinti yaparak ve oynayarak	75	10,9	31	10,7	121	35,1	227	17,2
Diğer	114	16,6	37	12,8	68	19,7	219	16,6
Toplam	688	100,0	290	100,0	345	100,0	1323	100,0

$\chi^2 = 127,87$; Sd = 8; p = 0,000.

Tablo 8: Öğrencilerin Günlük Kitap Okuma Alışkanlıklarının Sosyo-ekonomik Düzeylerine Göre Dağılımları ve Ki-Kare Testi Sonuçları

Günlük kitap okuma alışkanlığı	Sosyo-ekonomik düzey						Toplam	
	Alt		Orta		Üst		N	%
	N	%	N	%	N	%		
Her gün okuyorum	180	26,2	132	45,5	130	37,7	442	33,4
Okumuyorum	61	8,9	13	4,5	145	47	121	9,1
Zaman zaman okuyorum	447	65,0	145	50,0	168	168	760	57,4
Toplam	688	100,0	290	100,0	345	100,0	1323	100,0

$\chi^2 = 54,11$; Sd= 4; p = 0,000.

Farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin düzenli olarak kitap okuma alışkanlıklarına ilişkin görüşlerinde gözlenen farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($\chi^2(4) = 54,11$; p<0,05). Alt sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin 26,2'si her gün düzenli olarak kitap okumaktadırlar. Orta sosyo-ekonomik düzeyde bu oran % 45,5'e

yükselmektedir. Üst sosyo-ekonomik düzeye mensup öğrencilerin ise % 37,7'si her gün okumaktadırlar. 'Okumuyorum' cevabını veren öğrencilerin ise dağılımı şu şekildedir: alt; % 8,9, orta; % 4,5 ve üst % 13,6. Toplamda öğrencilerin %33,4' ü her gün ve % 57,4'ü zaman zaman okumayı tercih etmektedirler.

Tablo 9: Öğrencilerin Kendilerine Ait Kitaplıklarının Olma Durumlarının Sosyo-ekonomik Düzeylerine Göre Dağılımları ve Ki-Kare Testi Sonuçları

Kendisine ait bir kitaplığı	Sosyo-ekonomik düzey						Toplam	
	Alt		Orta		Üst		N	%
	N	%	N	%	N	%		
Var	441	64,1	270	93,1	334	96,8	1045	79,0
Yok	247	35,9	20	6,9	11	3,2	278	21,0
Toplam	688	100,0	290	100,0	345	100,0	1323	100,0

$$\chi^2 = 192,74; Sd = 2; p = 0,000$$

Çalışmaya katılan öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri ile evlerinde kendilerine ait bir kitaplıklarının olması arasında anlamlı bir ilişki vardır ($\chi^2(2) = 192,74; p < 0,05$). Alt sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin % 64,1'inin kendilerine ait bir kitaplıkları varken, % 35,9'unun yoktur. Orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin % 93,1'inin bir kitaplığı varken, % 6,9'unun yoktur ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin % 96,8'inin bir kitaplığı varken, % 3,2'sinin yoktur.

Tablo 10: Öğrencilerin Kitap Okuma Sıklıklarının Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Dağılımları ve Ki-Kare Testi Sonuçları

Kitap okuma sıklığı	Sosyo-ekonomik düzey						Toplam	
	Alt		Orta		Üst		N	%
	N	%	N	%	N	%		
Haftada bir kitap	282	41,0	173	59,7	110	31,9	565	42,7
Haftada birden çok	189	27,5	96	33,1	116	33,6	401	30,3
Ayda bir kitap	174	25,3	16	5,5	104	30,1	294	22,2
Ayda birden az	22	3,2	4	1,4	15	4,3	41	3,1
Senede birkaç kitap	21	3,1	1	0,3	0	0,0	22	1,7
Toplam	688	100,0	290	100,0	345	100,0	1323	100,0

$$\chi^2 = 103,62; Sd = 8; p = 0,000.$$

Öğrencilerin kitap okuma sıklıklarının sosyo-ekonomik düzeylerine göre dağılımları ile ilgili tablo incelendiğinde, her üç sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun haftada bir kitap ve haftada birden çok kitap okudukları görülmektedir. Alt sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin % 43,5'i orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin % 37,5'i ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin % 41,5'i haftada bir kitap okurlarken üst sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin % 52,6'sı haftada birden çok kitap okumaktadırlar. Senede birkaç kitap okuduğunu söyleyen öğrencilerin toplamı ise 36 kişidir. Öğrencilerin kitap okuma sıklıklarına ilişkin görüşleri ile sosyo-ekonomik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\chi^2(8) = 103,62$; $p < 0,05$). En çok orta sosyo-ekonomik düzeyde yer alan öğrenciler düzenli olarak kitap okumaktadırlar, üst sosyo-ekonomik düzeydekiler en az okumaktadırlar

Tablo 11: Öğrencilerin Okumaktan Hoşlandıkları Kitap Türlerinin Sosyo-ekonomik Düzeylerine Göre Dağılımları ve Ki-Kare Testi Sonuçları

Tercih Edilen Kitap Türü	Sosyo-ekonomik düzey						Toplam	
	Alt		Orta		Üst		N	%
	N	%	N	%	N	%		
Roman	259	37,6	127	43,8	269	78,0	655	49,5
Şiir	140	20,3	21	7,2	22	6,4	183	13,8
Öykü	145	21,1	87	30,0	17	4,9	249	18,8
Diğer (Bilim Kurgu, Polisiye, Macera vd.)	144	21,0	55	19,0	37	10,7	236	17,9
Toplam	688	100,0	290	100,0	345	100,0	1323	100,0

$\chi^2 = 207,16$; Sd = 8; $p = 0,000$.

Çalışmaya katılan öğrencilerin okudukları kitap türleri sosyo-ekonomik düzeylerine göre farklılaşmaktadır ($\chi^2(8) = 207,16$; $p < 0,05$). Roman okumayı en çok tercih eden üst-sosyo ekonomik düzeydeki öğrencilerken (% 78), öykü okumayı en çok tercih eden orta sosyo-ekonomik düzeydekilerdir (% 30). Şiir kitaplarını en çok tercih edenler % 20,3 ile alt sosyo-ekonomik düzeye mensup öğrencilerken, üst sosyo-ekonomik düzeydekiler şiiri en az tercih edenlerdir (% 6,4). Bilim-kurgu, polisiye, macera vb. kitapları en çok alt sosyo-ekonomik düzeydeki öğrenciler tercih etmektedirler (% 21). Üst sosyo-ekonomik düzeye mensup öğrenciler en çok roman okumayı tercih etmektedirler (% 78). 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileri toplamda ise en çok roman okumaktan hoşlanmaktadır (% 49,5).

Tablo 12: Öğrencilerin Çok kitap Okuyamama Sebeplerinin Sosyo-ekonomik Düzeylerine Göre Dağılımları ve Ki-Kare Testi Sonuçları

	Sosyo-ekonomik düzey						Toplam	
	Alt		Orta		Üst		N	%
	N	%	N	%	N	%		
Arkadaşlarla oynamayı daha çok sevmem	90	13,1	27	9,4	16	4,9	133	10,1
Derslerimin yoğunluğu, sınavlara hazırlanmam	456	66,3	215	74,1	215	62,3	886	67,0
Bilgisayarda oynamayı tercih etmem	33	4,8	21	7,2	3	9,3	86	6,5
Televizyon izlemeyi sevmem	34	4,9	13	4,5	28	8,0	75	5,7
Kitapların pahalı olması	75	10,9	14	4,8	11	3,1	100	7,5
Diğer	0	0,0	0	0,0	43	12,4	43	3,2
Toplam	688	100,0	290	100,0	345	100,0	1323	100,0

$\chi^2 = 73,76$; Sd = 8; p = 0,000.

Öğrencilerin kitap okumalarına engel olan en önemli nedenin derslerinin yoğunluğu ve sınavlara hazırlanmaları olduğu (% 67) açık bir şekilde Tablo 12’de görülmektedir. Bu cevabı veren öğrencilerin sosyo ekonomik düzeye dağılımları ise şu şekildedir: Alt sosyo-ekonomik düzey öğrencisi % 66,3; orta sosyo ekonomik düzey öğrencisi % 74,1 ve üst sosyo ekonomik düzey öğrencisi % 62,3. Kitapların pahalı olması sebebiyle okuyamadığını söyleyen 100 öğrencinin 75’i alt-sosyo ekonomik düzeydendir. Ki-kare testi sonuçlarına göre öğrencilerin kitap okuyamama sebepleri ile sosyo-ekonomik düzeyleri arasında yüksek düzeyde bir ilişki bulunmaktadır: $\chi^2(8) = 73,76$ ve p<0,05.

Tablo 13: Öğrencilerin Harçlıklarını Harcadıkları Ürünlerin Sosyo-ekonomik Düzeylerine Göre Dağılımları ve Ki -Kare Testi Sonuçları

	Sosyo-ekonomik düzey						Toplam	
	Alt		Orta		Üst		N	%
	N	%	N	%	N	%		
Bakkal, market, okul kantini ürünlerine	272	39,5	118	40,7	83	24,1	473	35,8
Oyuncak-lara	19	2,8	5	1,7	3	0,9	27	2,0
Bilgisayar oyun CD’lerine ve internet -cafelere	56	8,1	10	3,4	56	16,2	122	9,2
Kitaplara	235	34,2	111	38,3	153	44,3	499	37,7
Diğer	106	15,4	46	15,9	50	14,5	202	15,3
Toplam	688	100,0	290	100,0	345	100,0	1323	100,0

$\chi^2 = 58,45$; Sd = 8; p = 0,000.

Tablo 13'teki bulgular incelendiğinde çalışmaya katılan her üç sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin harçlıklarını en çok kitap almaya (% 37,7) ve bakkal-market-okul kantini ürünlerine (% 35,8) harcadıkları görülmektedir. Oyuncaklara (% 2), bilgisayar oyun CD'lerine (% 9,2) ve diğerlerine (% 15,3) harçlıklarını daha az harcamaktadırlar. Ayrıca örnekleme giren öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri ile harçlıklarını harcadıkları yerler arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($\chi^2_{(8)}= 58,45$ ve $p<0,05$). Üst sosyo-ekonomik düzeydekiler harçlıklarıyla en çok kitap almayı tercih ediyorlarken, orta ve alt sosyo-ekonomik düzeydekiler bakkal, market ve okul kantini ürünlerini tercih etmektedirler.

Tablo 14: Öğrencilerin Arkadaşlarına Hediye Olarak Kitap Almayı Tercih Etme Durumlarının Sosyo-ekonomik Düzeylerine Göre Dağılımları ve Ki-Kare Testi Sonuçları

Hediye olarak kitap alma durumları	Sosyo-ekonomik düzey						Toplam	
	Alt		Orta		Üst		N	%
	N	%	N	%	N	%		
Her zaman	94	13,7	42	14,5	30	8,7	166	12,5
Bazen	500	72,7	225	77,6	269	78,0	994	75,1
Kitap almayı hiç tercih etmem	94	13,7	23	7,9	46	13,3	163	12,3
Toplam	688	100,0	290	100,0	345	100,0	1323	100,0

$\chi^2 = 12,61$; Sd = 4; p = 0,013.

Ki-kare testi sonuçlarına göre, öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri ile arkadaşlarına hediye olarak kitap almayı tercih etme durumları arasındaki ilişki, istatistiksel olarak anlamlıdır ($\chi^2(4)= 12,61$ ve $p<0,05$). Öğrencilerin arkadaşlarına hediye alırken kitap almayı tercih etme durumlarının sosyo-ekonomik düzeylerine göre dağılımlarının yer aldığı tablo 14'deki bulgulara göre; öğrenciler arkadaşlarına 'bazen' kitap almayı daha çok tercih etmektedirler. Alt (% 72,7), orta (% 77,6) ve üst (% 78) sosyo-ekonomik düzeyden kitap almayı bazen tercih eden öğrencilerin sayısı 994'tür (%75,1). Kitap almayı hiç tercih etmeyen öğrenciler ile her zaman kitap almayı seçen öğrencilerin dağılımları birbirine çok yakındır. Her zaman kitap almayı seçen öğrencilerin % 13,7'si alt, % 8,7'si üst sosyo-ekonomik düzeydendirler.

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerden alt orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydekilerin çoğunluğu kendilerine sunulan hediye çeşitlerinden en çok kitabı tercih etmektedirler (% 49,4). Daha sonra sırasıyla; giysi ile oyuncak (%24,4) ve diğer (% 19,3) çeşitlerini tercih etmektedirler. Ki-Kare testi sonuçlarına göre, hediye tercihleri ile sosyo-ekonomik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\chi^2(6)= 111,09$; $p<0,05$). Alt ve orta sosyo-ekonomik düzeydekiler en çok kitabı tercih ederlerken üst düzeydekiler kitap ve giysi almayı tercih etmektedirler. Oyuncak ise en çok üst düzeydekiler tercih etmektedirler (Tablo 15).

Tablo 15: Öğrencilerin Kendilerine Sunulan Hediye Çeşitlerini Tercih Etme Durumlarının Sosyo-ekonomik Düzeylerine Göre Dağılımları ve Ki-Kare Testi Sonuçları

Hediye tercihleri	Sosyo-ekonomik düzey						Toplam	
	Alt		Orta		Üst		N	%
	N	%	N	%	N	%		
Kitap	411	59,7	138	47,6	104	30,1	653	49,4
Oyuncak	34	4,9	7	2,4	50	14,5	91	24,4
Giysi	147	21,4	72	24,8	104	30,1	323	24,4
Diğer	96	14,0	73	25,2	87	25,2	256	19,3
Toplam	688	100,0	290	100,0	345	100,0	1323	100,0

$\chi^2 = 111,09$; Sd = 6; p = 0,000.

Sonuçlar ve Tartışma

Çalışmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri ile sosyo-ekonomik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Üst sosyo-ekonomik düzeye sahip annelerin çoğunluğu üniversite mezunudur. Okur- yazar olmayan annelerin tamamına yakını alt sosyo-ekonomik düzeydendir. Üst sosyo-ekonomik düzeyde okur-yazar olmayan anne yoktur.

Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyleri ile sosyo ekonomik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Okur-yazar olmayan babaların tamamı alt sosyo- ekonomik düzeyden iken, üniversite mezunu babaların çoğunluğu üst sosyo-ekonomik düzeydendir.

Ailelerin sosyo ekonomik düzeyleri yükseldikçe okur-yazar olma oranlarının da yükselmesi, bu iki durumun birbirlerini doğal olarak etkiledikleri şeklinde değerlendirilmiştir.

Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin okul öncesi eğitim alma durumlarının sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Üst sosyo-ekonomik düzeyde yer alan öğrencilerin % 91,3'ü, orta düzeydekilerin % 56,6'sı ve alt düzeydekilerin % 20,9'u okul öncesi eğitim almışlardır.

Çocukların okul öncesi eğitime devam etme durumları, ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyleri ile paralellik arz etmektedir. Yani üst sosyo ekonomik düzeye mensup çocuklar okul öncesi eğitime daha çok devam ederken, orta ve alt sosyo-ekonomik düzeye mensup çocukların bu eğitimden gerektiği kadar yararlanamamış olmaları, üst sosyo ekonomik düzeye mensup ailelerin çocuklarının eğitimlerine daha fazla imkân sunmalarının doğal bir sonucu olarak değerlendirilmiştir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıkları ile sosyo-ekonomik düzeyleri arasında manidar bir ilişki bulunmaktadır. Öğrencilerin boş

vakitlerini değerlendirmek için toplamda en çok kitap okumayı tercih ettikleri görülmektedir. Ancak üst sosyo ekonomik düzeye mensup olan çocuklar kitap okumaya daha az, bilgisayarda gezinti yapma ve oynamaya daha fazla zaman ayırmaktadırlar. Benzer araştırmalardan Gönen, Öncü ve Işıtan (2004) ve Tosunoğlu (2003) ve Keleş (2006) araştırmalarında farklı cinsiyet ve sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların yüksek oranda kitap okumayı sevdiklerini saptamışlardır.

Farklı sosyo ekonomik düzeye sahip öğrencilerin düzenli olarak kitap okuma alışkanlıklarına ilişkin görüşlerinde gözlenen farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Alt sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin 26,2'si her gün düzenli olarak kitap okumaktadırlar. Orta sosyo-ekonomik düzeyde bu oran % 45,5'e yükselmektedir. Üst sosyo ekonomik düzeye mensup öğrencilerin ise % 37,7'si her gün okumaktadırlar. Toplamda ise öğrencilerin %33,4' ü her gün ve % 57,4'ü zaman zaman okumayı tercih etmektedirler. Bu sonuç Bekar'ın (2005) araştırması ile örtüşmektedir. Bekar araştırmasında, öğrencilerin % 95'inin okuma alışkanlığını kazanmış olduklarını, yarısından fazlasının orta düzeyde okuyucu olduklarını saptamıştır. Dökmen de (1994), alt sosyo ekonomik düzeydeki öğrencilerin, orta ve üst düzeydekilere oranla kitap okumayı daha fazla tercih ettiklerini, üst sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların, alt ve orta sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklara oranla daha fazla kitap okuduklarını bulmuştur.

Çalışmaya katılan öğrencilerin sosyo ekonomik düzeyleri ile evlerinde kendilerine ait bir kitaplıklarının olması arasında anlamlı bir ilişki vardır. Alt sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin % 64,1'inin kendilerine ait bir kitaplıkları varken, % 35,9'unun yoktur. Orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin % 93,1'inin bir kitaplığı varken, % 6,9'unun yoktur ve üst sosyo ekonomik düzeydeki öğrencilerin % 96,8'inin bir kitaplığı varken, % 3,2'sinin yoktur. Gönen, Öncü ve Işıtan (2004) yaptıkları araştırmada üst düzeydeki çocukların evlerinde daha fazla kitaplıkları olduğunu bulmuşlardır. Yine Tosunoğlu'nun (2002) ve Keleş'in (2006) 4. ve 5. sınıf öğrencileri ile yaptıkları çalışmaların sonuçlarına göre de öğrencilerin çoğunluğunun evlerinde kitaplık bulunduğu tespit edilmiştir. Bahsedilen çalışmaların bulguları bu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. Devrimci'nin (1993) araştırmasında ise öğrencilerin kitaplıklarının olması ile sosyo-ekonomik düzeyler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Williams (1990) ise, 3., 4., ve 5. sınıf öğrencileri ile yürüttüğü araştırmasında da; çocukların kitaplardan hoşlanmalarının en iyi yolunun onların kendi kitaplarına sahip olmalarının olduğunu saptamıştır. Bu araştırmada da çocuklarının çoğunluğunun kendilerine ait kitaplıklarının olması ve aynı zamanda okuma alışkanlıklarını edinmiş olmaları Williams'ın saptamasını doğrular niteliktedir.

Öğrencilerin kitap okuma sıklıklarına ilişkin görüşleri ile sosyo ekonomik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. En çok orta sosyo ekonomik düzeyde yer alan öğrenciler düzenli olarak kitap okumaktadırlar, üst sosyo-ekonomik düzeydekiler en az okumaktadırlar. Bu bulgu, Keleş'in (2006) araştırmasındaki "ailenin gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin kitap okuma alışkanlık düzeyleri de artmaktadır"

şeklindeki bulgusu ile örtüşmemektedir. Toplamda her üç sosyo ekonomik düzeydeki öğrencilerin büyük bir çoğunluğu haftada bir ve haftada birden çok kitap okumaktadırlar. Bu durum çalışmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunlukla okuma alışkanlığını edinmiş oldukları şeklinde yorumlanmıştır. Ayrıca üst sosyo-ekonomik düzeye mensup çocukların okumayı daha az tercih ediyor olmaları ise onların farklı yaşam kültürleri ile daha çok vakit geçirebilecek imkânlarla sahip olduklarından okumayı ikinci plana ittikleri şeklinde yorumlanmıştır.

Örneklem gurubunu oluşturan öğrencilerin okudukları kitap türleri sosyo-ekonomik düzeylerine göre farklılaşmaktadır. Toplamda 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri en çok roman okumaktan hoşlanmaktadırlar. Çalışmaya katılan öğrencilerin okudukları kitap türleri sosyo-ekonomik düzeylerine göre farklılaşmaktadır. Roman okumayı üst-sosyo ekonomik düzeydeki öğrencilerin % 78'i ve alt sosyo-ekonomik düzeydekilerin % 37,6'sı tercih etmektedirler. Alt sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin % 21,1'i ve orta düzeydekilerin %30'u öyküyü tercih ederken üst sosyo ekonomik düzeyde bu oran % 4,9'a gerilemektedir. Devrimci (1993) yapmış olduğu çalışmasında alt sosyo-ekonomik düzeye mensup gençlerin en çok hikâye türünü okumayı tercih ettiklerini, Keleş (2006) 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin en çok öykü okumayı tercih ettiklerini ve Gönen, Öncü ve Iştan ise (2004) 5., 6. ve 7. sınıfta roman türünün her iki cins için en çok tercih edilen tür olduğunu saptamışlardır.

Öğrencilerin kitap okuyamama sebepleri ile sosyo-ekonomik düzeyleri arasında yüksek düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin kitap okumalarına engel olan en önemli nedenin derslerinin yoğunluğu ve sınavlara hazırlanmaları olduğu saptanmıştır. Bu bulgu oldukça düşündürücüdür. Zira öğrencilerin ilköğretim 4. ve 5. sınıftan itibaren dershanelere özel etüt merkezlerine giderek ileriki sınıflarda girecekleri sınavlara hazırlanmak zorunda olmaları ülkemiz eğitim sisteminin üzücü bir gerçeğidir. Kitapların pahalı olması sebebiyle okuyamadığını söyleyen 100 öğrencinin 75'i alt-sosyo ekonomik düzeydendir. Öğrencilerin kitap okuyamama sebepleri ile sosyo-ekonomik düzeyleri arasında yüksek düzeyde bir ilişki bulunmaktadır.

Çalışmaya katılan her üç sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin harçlıklarını en çok kitaba ve bakkal-market-okul kantini ürünlerine harcadıkları görülmektedir. Örnekleme giren öğrencilerin sosyo- ekonomik düzeyleri ile harçlıklarını harcadıkları yerler arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Üst sosyo-ekonomik düzeydekiler harçlıklarıyla en çok kitap almayı tercih ediyorlarken, orta ve alt sosyo-ekonomik düzeydekiler bakkal, market ve okul kantini ürünlerini tercih etmektedirler.

Öğrencilerin sosyo ekonomik düzeyleri ile arkadaşlarına hediye olarak kitap almayı tercih etme durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin arkadaşlarına hediye alırken kitap almayı tercih etme durumlarının sosyo ekonomik düzeylerine göre dağılımları ile ilgili bulgulara göre; öğrenciler arkadaşlarına 'bazen' kitap almayı daha çok tercih etmektedirler. Alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyden kitap almayı bazen tercih eden öğrencilerin sayısı 994'tür. Her zaman kitap almayı seçen öğrencilerin % 13,7'si alt, % 8,7'si üst sosyo-ekonomik düzeydendirler.

Öğrencilerin kendilerine sunulan hediye çeşitlerini tercih etme durumları ile sosyo-ekonomik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerden alt orta ve üst sosyo ekonomik düzeydekilerin çoğunluğu kendilerine sunulan hediye çeşitlerinden en çok kitabı, daha sonra sırasıyla; giysi ile oyuncak ve diğer hediye çeşitlerini tercih etmektedirler. Alt ve orta sosyo-ekonomik düzeydekiler en çok kitabı tercih ederlerken üst düzeydekiler kitap ve giysi almayı tercih etmektedirler. Oyuncak ise en çok üst düzeydekiler tercih etmektedirler.

Öneriler

Öğretmenler ve ebeveynler öğrencilerine/çocuklarına kitap okumanın faydalarını anlatmak yerine, kendileri kitap okuyarak davranışlarıyla çocuklara model olmalıdırlar. Öğretmenler okulda, aileler evlerinde okuma saatleri düzenleyerek çocuklarla birlikte okuma yapmalıdırlar. Bu durumun düzenli olarak tekrarlanması okumanın zevkli bir alışkanlık haline dönüşmesine katkı sağlayacaktır.

Ağır ödevler ve zamansız sınav hazırlıkları öğrencileri gereğinden fazla yormakta ve çok zamanlarını almaktadır. Bu durum öğrencilerin özel ve boş zamanlarının kendilerine kalmasına engel olmaktadır. Oysa 2005 yılında değiştirilen ilköğretim okulu programları öğrencilere ezber bilgilerin yüklenmesi yerine öğrenmenin zevkli bir etkinliğe dönüştürülmesini ön görmektedir. Ancak öğretmenler hâlâ sınavlarda daha çok soru çözen öğrenciyi yetiştirebilmek için bir birleriyle kıyasıya yarışmaktadırlar. Bu nedenle Millî Eğitim Bakanlığı yetkilileri sadece öğretim programlarını değiştirmekle kalmamalı, programları öğrencilere uygulayacak öğretmenlerin bu programlara uyumunu sağlayacak hizmet içi eğitim etkinlikleri yeterince düzenlemelidirler. Unutulmamalıdır ki en güzel öğretim programı ancak onu anlayıp uygulayabilecek öğretmen kadar güçlüdür.

Çocuk edebiyatında ürün veren yazarların sayısı her geçen gün azalmaktadır. Okul öncesi ve birinci sınıflar için biraz da piyasa kaygısıyla yazılmış (veya hazırlanmış) eserleri saymazsak, kitapçıların raflarında yer alan çocuk kitapları anaokulundan ilköğretim sonuna kadar neredeyse aynı isim ve konulardaki kitaplardan oluşmaktadır. Ürün ve tür çeşitliliği oldukça sınırlıdır. Bu nedenle çocuk edebiyatı yazarları ve yayınevleri Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı gibi ülkenin eğitilmesi ile ilgili olan bakanlıklarca eser üretmeleri için desteklenmelidirler. Üniversitelerde çocuk edebiyatı bölümleri veya kürsüleri kurulmalı, buralarda çocuk edebiyatı yazarlarının yetişmesi ve ihtisaslaşması sağlanmalıdır.

Kitap okuma işi ve alışkanlığının, boş zaman etkinliği olarak algılanması yanlışlığından kurtulunmalıdır. Günümüzde kitap okuma işi insanların temel ihtiyacı olarak literatürdeki yerini almalıdır. Nasıl ki insanlar acıktıkları zaman boş vakitlerini beklemeden açlık ihtiyaçlarını yemek yiyerek gideriyorlarsa, ruhun açlığını gidermek için de kitap okumalıdırlar. Ancak o zaman okumak bir alışkanlık haline gelecektir.

Özellikle ilköğretim çağı çocukları için, kitapların içeriği kadar fiziksel özellikleri de tercih sebebi olmaktadır. Bu nedenle okuma kitapları öğrenci seviyesine uygun görsel unsurlarla zenginleştirilmeli ve elden ele dolaşıp, ödünç kitap olarak okunduğunda dağılmayacak şekilde ciltlenmiş olmalıdır.

Eğitim kurumlarınca yazarların okullara davet edilip kitap imza günlerinin ve sohbetlerin düzenlenmesi, öğretmenlerce kitap fuarlarına, sergilere, kütüphanelere gezilerin düzenlenmesi gibi etkinlikler öğrencilerin kitaba ve okumaya karşı olumlu davranış geliştirmelerine katkı sağlayacaktır.

Öğretmenler ve ebeveynler öğrencilerine/ çocuklarına özel günlerinde kitap hediye etmeyi tercih etmelidirler.

Öğretmenlerce sınıflarında kitap okuma kampanyaları düzenlenerek, belirlenen süre içerisinde en çok kitap okuyan öğrencilere çeşitli ödüller verilmelidir. Bu öğrenciler haftanın, ayın öğrencileri olarak okulda çeşitli sebeplerle düzenlenmiş törenlerde diğer öğrencilere ve velilere tanıtılmalı okul idaresince de ödüllendirilmeleri sağlanmalıdır.

Bu çalışma ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıflarla, il merkezindeki okullarda yürütülmüştür. Benzer çalışmaların ilköğretim okullarının diğer sınıfları ve farklı yerleşim bölgelerinde, farklı örneklem grupları üzerinde yürütülmesi araştırmanın güvenilirliğini artıracaktır.

Kaynakça

- Akyol, H.(2007). İlköğretimde Türkçe Öğretimi, A. Kırkkılıç ve H. Akyol (Ed.), *Okuma*, (ss. 15-48). Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- Bekar, Ü. (2005). İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanmalarında ailenin rolü, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Coşkun, E. (2003). Çeşitli değişkenlere göre lise öğrencilerinin etkili okuma becerileri ve bazı öneriler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13, 101-129.
- Devrimci, H. (1993). İlkokul 5. sınıf çocuklarında okuma alışkanlığının incelenmesi, Yayınlanmamış bilim uzmanlığı tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Dökmen, Ü. (1990). İlkokul çocuklarında okuma alışkanlığı. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Gönen, M., Öncü, E. Ve Işıtan, S. (2004). İlköğretim 5., 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 164, 7-35.
- Grabe, W. & Stoller, F.L. (2001). Reading for academic purposes: guidelines for the ESL/ELF. (Edit: M. Celce-Murcia). *Teaching English as a Second or Foreign Language* (187-203). London: Heinle&Heinle.
- Gürcan, H. İ. (1999). *Okuma alışkanlığı ile kitap yayıncılığının kültürel iletişim ve teknolojisine bağlı sorunları karşısında Türkiye koşulları temelinde bir model önerisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Keleş, Ö. (2006). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinde kitap okuma alışkanlığının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Kellner, D.(2001). New technologies new literacies: reconstructing education for the New millennium. *International Journal of Technology and Design Education*, 11, 67–81.
- Şirin, M. R. ve Soylu, İ. (2003). Okuyan Türkiye ön bilgi raporu. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Tosunoğlu, M. (2003), Türk öğretiminde okuma alışkanlığı ve çocukların okuma eğitimleri. Ankara: *Türk Dili Dergisi*, 39.
- Williams, C. (1990). A study of the reading interests habits and attitudes of third, fourth and fifth grades. A Class Action Research Project.
- Yalçın, K. (2004). Çocuklarda okuma alışkanlığı nasıl kazandırılabilir? *Yankı: İnfö Kültür, Sanat, Edebiyat ve Düşün Dergisi*, 17.
- Yalçın, A. (2002). Türkçe öğretim yöntemleri -yeni yaklaşımlar-. Ankara: Akçağ Yayınları.